

Т. И. Уварова, К. Д. Мараховская. Трансмедийные технологии в анимации. – Статья.

Аннотация. В статье исследуется трансмедийность анимации, вызванная технологическими новациями современной культуры. Дано определение трансмедиа и обозначено соотношение с понятиями «кросс-медиа» и «мультимедиа». Определено, что «трансмедиа» – это расширение одной истории, сюжета с помощью рассказа на различных медиа. Рассмотрены некоторые аспекты функционирования трансмедиа в современной культуре и выделены специфические черты трансмедийности анимации.

Ключевые слова: трансмедиа, трансмедийность, трансмедийная анимация, кросс-медиа, мультимедиа.

T. Uvarova, K. Marakhovska. Transmedia technologies in animation. – Article.

Summary. The article explores the intermediateness of animation caused by technological innovations of modern culture. The terminological definition of the concept of “transmedia” and the distinction with the concepts of “multimedia” and “multimedia” are made. It is determined that “transmedia” is a continuation of one story, a plot with the help of a plot on different media. Some aspects of the functioning of transmedia in modern culture are considered and the specific features of transmedia animation are highlighted.

Key words: transmedia, transmedia, transmedia animation, cross-media, multimedia.

УДК 159.98: 364.64

Х. Б. Цьомик

*аспірант кафедри теоретичної та консультативної психології
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова*

Науковий керівник: Ю. М. Каптур

кандидат психологічних наук,

*доцент кафедри теоретичної та консультативної психології
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова*

м. Київ, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ ОСОБИСТОСТІ ДО ПОБУДОВИ ЕМОЦІЙНО-ЗНАЧУЩИХ ВЗАЄМИН

Анотація. У статті аналізується сутність поняття емоційно-значущих взаємин. Також висвітлюються тезисно соціально-психологічні ресурси особистості до побудови емоційно-значущих взаємин, та охарактеризовано здатність до емоційності як феномен. Зазначено важливість наявності ціннісних орієнтацій як важливий ресурс особистості до побудови емоційно-значущих взаємин.

Ключові слова: емоційно-значущі взаємини, особистість, емоційність, минулий досвід, ціннісні орієнтації.

Кожна особистість має можливість, необхідність створення міжособистісних взаємин. Зв'язки, у які вступає індивід, розрізняють за оцінкою міжособистісних стосунків, що передбачає проведення їхньої класифікації. Так, виділяються стосунки знайомства, приятелювання, дружби, кохання. Коли один із партнерів сприймає ці стосунки тільки як знайомство, а інший – як дружбу, то виникає непорозуміння. Тому міжособистісні взаємини можна визначити як спільну готовність партнерів до певного типу почуттів, домагань, очікувань, поведінки.

М. Обозов пропонує таку класифікацію міжособистісних стосунків: знайомства, приятелювання, товариські, дружні, любовні, подружні, родинні, деструктивні. Варто зазначити, чи кожна з вищеперелічених різновидів стосунків можуть стати емоційно-значущими. Це спирається на кілька критеріїв: глибину стосунків, вибірковість щодо партнерів, функції стосунків. Також важливим є те, чи кожна особистість здатна будувати так звані емоційно-значущі стосунки, та що має впливає на цей процес [9].

Проблема формування міжособистісних стосунків є предметом широких досліджень у психологічному вимірі (І. Бех, Л. Орбан-Лембрик, І. Чернов, І. Блауберг, В. Садовський, Е. Юдін вітчизняні: О. Бодальов, Н. Богомоллова, Р. Гительмахер, В. Мясичев, Б. Ананьєв, Н. Обозов, А. Бодалев, С. Рубінштейн, Я. Коломінський).

Міжособистісні взаємини зароджуються та розвиваються в суспільних відносинах. Складний багатоплановий процес встановлення контактів між людьми породжується потребами суспільної діяльності. Він включає в себе обмін інформацією, сприймання і розуміння людини людиною, вироблення спільної стратегії взаємодії. Ключовою у міжособистісних стосунках виступає саме взаємодія між учасниками. Вона буває тісною та нетісною, і метою цієї взаємодії найчастіше виступає обмін інформацією. Взаємодія – це процес безпосереднього чи опосередкованого впливу суб'єктів (об'єктів) один на одного, що породжує їхню взаємозумовленість і взаємозв'язок між ними [4].

Міжособистісні стосунки в більшості є емоційно забарвленими, проте є не завжди значущими для особистості. Тому найважливішою ознакою у здатності особистості будувати емоційно-значущі взаємини є емоційність. Неофіційність, особиста значущість, емоційна насиченість становлять основу емоційно-значущих стосунків [6]. Основу емоційних стосунків складає чутливість (рівень емоційності партнерів), подразливість та наявність емоцій, які висвітлюються під час взаємодії. Емоції – психічні стани і процеси в людини та вищих тварин; це відповідні реакції на зовнішні та внутрішні подразники, які проявляються у вигляді задоволення або незадоволення, радості, страху, гніву тощо. В емоціях виявляється позитивне або негативне ставлення людини до навколишнього світу. Будь-який перехожий може викликати в нас певні емоції, наприклад, жалості [3]. Проте емоційність в емоційно-значущих взаєминах відрізняється від емоційності у звичайних міжособистісних стосунках тим, що в першому варіанті дані емоції є одноразові, короткочасні і зовсім не несуть ніякого значного впливу на загальний психологічний стан особистості.

У вітчизняній психології емоційність як феномен досліджував А.Ф. Лазурський. Емоційність – це багатовимірна якість особистості, що характеризує зміст, якість і динаміку її переживань. Емоційність не можна охарактеризувати однією якістю або параметром, оскільки вона включає в себе можливі і основні особливості, які співіснують у різних поєднаннях і відносинах: від нерозривному взаємозв'язку і взаємопереходів до відносно незалежності [8].

Отже, найперше на здатність особистості до формування так званих емоційно-значущих стосунків впливає:

1. *Набір певних особистих рис (вміння довіряти іншим людям, ставити свої інтереси нижче чийхось, чуттєвість).*

Оскільки тільки особистість, яка вміє кохати, може стати учасником емоційно-значущих стосунків. Кохати здатен тільки той, хто з дитячих років навчився любити себе, світ та людей. Той, в кого сформований життєвий світогляд «Я – хороший, інші – теж хороші люди» (Е. Берн). Ученими доведено: якщо нас в дитинстві люблять рідні та близькі люди, то в нас розвивається досвід безумовної любові. Тобто нас люблять не за щось, а просто тому, що ми є на світі. У такому випадку легше відбувається перехід від інфантильної, незрілої любові, від «Я люблю тому, що мене люблять» до «Мене люблять тому, що я люблю». Видатний екзистенціаліст Фромм відзначав, що *любити* означає бути зацікавленим у житті та розвитку того, до кого ми відчуваємо це почуття [12]. Самопожертва заради іншого – основний критерій спрямованості на кохану людину. Психологи довели: не вміють любити не люблені люди, і витoki цієї проблеми сягають дитинства.

2. *Рівень емоційності особистості, здатність проявляти власні емоції та почуття.*

Оскільки однією з детермінантів, що впливають на здатність особистості до емоційно-значущих стосунків, є емоційність, то варто детальніше розглянути цю детермінанту, оскільки вона притаманна не усім. Відповідно, є люди, які більш яскраво виражають емоції, та які, що не вміють їх виражати. Важливу роль відіграють емоційні властивості людини, те, наскільки багатий її емоційний фон.

Різні форми переживання почуття – емоції, афекти, настрої, стресові стани та почуття – утворюють емоційну сферу особистості, яка є одним із регуляторів поведінки людини та пізнання, вираженням складних відносин між людьми.

3. *Наявність минулого неприємного досвіду (зрада).*

Минулий досвід добре чи погано завжди впливає на хід, рівень та модель розвитку майбутніх взаємовідносин. Оскільки кожен досвід – це свого роду індикатор, як знову не робити такі ж помилки. Зрада близької людини зазвичай супроводжується душевним болем, упадком життєвих сил та зневірою у приємні можливості. Часто зражені особи мають страх бути душевно раненими удруге, тому не поспішають вступати в нові близькі взаємини, інколи зовсім замикаються у собі. Важливим є те, наскільки важливими та значущими особі були ті стосунки, які завдали неприємностей.

4. *Наявність емоційно-значущих стосунків, які завершилися.*

Аналізуючи дослідження А. Кроника [5] на тему значущості, ми можемо зробити висновок, що навіть після офіційного завершення емоційно-значущих стосунків значущість не проходить. У багатьох

випадках це залежить від характеру самої особистості. Наприклад, одні, маючи у своєму житті емоційно-значущі стосунки, які принесли велике розчарування, все одно залишають дані невдалі взаємини у серці й втрачають здатність до створення стосунків такого наповнення. Тобто такі стосунки бувають раз на все життя. Інші ж після офіційного завершення емоційно-значущих взаємин через певний період знову можуть мати стосунки такого характеру.

5. Уміння переносити чужу модель стосунків на власні.

Вагому роль у формуванні подружніх стосунків майбутньої особистості відіграє здатність переносити модель стосунків, наприклад батьків, у власну сім'ю. Трапляється так, що якщо у взаєминах між батьками не було емоційно-значущих стосунків, відповідно, в особи не розвинена здатність до створення таких взаємин у власному подружжі, бо всі характеристики, притаманні даним взаєминам, є їй чужими та недоступними.

6. Ціннісний апарат особистості.

Першими дослідниками нового психологічного феномену «цінність» прийнято вважати американських вчених У. Томаса і Ф. Знанецького. У своїй знаменитій праці «Польський селянин у Європі й Америці» вони визначали поняття цінності у зв'язку з психологічними поняттями установки й у протиставленні з ним [2]. Ряд сучасних дослідників вважають, що будь-який елемент тричленної структури особистості З. Фрейда може служити джерелом і місцем перебування цінностей [11]. Так, В. Алексеева вважає, що «Супер-его» містить соціальні норми та цінності, а «Его» – індивідуальні цінності, що є результатом «окультурення» несвідомих стимулів «Ід». Цінності «Его», за її словами, сильніші й істинніші, ніж загальноприйнята система цінностей. Автор наголошує, що багато стимулів сфери несвідомого, у свою чергу, базуються на «свідомо прийнятих» моральних цінностях – вони ніби «зпускаються» зверху й настільки глибоко й органічно засвоюються, що можуть протистояти не тільки свідомим намірам, але й інстинктивним потягам, і навіть у гіпнотичному стані не вдається вселити людині те, що суперечить міцно засвоєним цінностям. Соціальні аспекти розвитку особистості, які лише поверхнево розглядалися З. Фрейдом, набули подальшого розвитку у працях його послідовників – А. Адлера, К. Хорні, Е. Фромма, Г. Саллівена [7].

Розвиток особистості, за Л.С. Виготським, зумовлений освоєнням індивідом цінностей культури, що опосередковано процесом спілкування. За його словами, значення й смисли, зароджуючись у відносинах між людьми, зокрема у прямих соціальних контактах дитини з дорослими, потім за допомогою інтеріоризації «проникають» у свідомість людини. С.Л. Рубінштейн також пише про те, що цінності є похідними від співвідношення світу й людини, виражаючи те, що є у світі, включаючи те, що створює людину в процесі історії, значиме для людини [1].

Кожна особистість має набір певних життєвих цінностей, що включають у себе духовні, моральні та етико-психологічні цінності. Цілком зрозуміло, що, не володіючи рисами жертвності, взаєморозуміння, взаємопідтримки, баченням вірності та іншими, а загалом аморальна людина не має здатності до формування емоційно-значущих стосунків.

7. Схильність особистості до співзалежних чи контрзалежних стосунків.

Аналізуючи дослідження Берри К. Уайнхолд, Дженей Б. Уайнхолд [10], можна зробити висновок, що схильність вступати виключно у співзалежні чи контрзалежні стосунки не є здоровим проявом. Проте якщо особистість характеризується здатністю вступати у співзалежні стосунки, то в такій особистості більше шансів створити емоційно-значущі взаємини, оскільки за присутності контрзалежності особистість взагалі уникає близькості, є замкнутою, самовпевненою, недовірливою та відштовхуючою.

Усі різновиди міжособистісних взаємин є емоційними, оскільки комунікація, найменша взаємодія схильні викликати в людини елементарні, одноразові емоції. Чим більша значущість, тим потужніша емоційність.

Проте не кожні міжособистісні стосунки є значущими, оскільки однією з умов значущих стосунків є максимальна кількість спільного часопроведення і гостре відчуття нехватки, коли цього немає; наявність інтимності, спільних справ, планів на майбутнє. Також значущість підкреслюється тим, що люди не просто обмінюються інформацією, разом радіють чи сумують – суть у тому, що за наявності значущості у стосунках між партнерами відбувається прямий вплив на я-концепцію тих, хто є учасниками стосунків. Інша людина, яка є значущою, автоматично починає впливати на настрій (може як підняти, так зіпсувати його), ставлення особистості до інших людей та на світосприйняття в цілому, на вчинки. Аналізуючи я-концепцію як феномен, який досліджував Р. Бернс, ми можемо зробити висновок, що саме значуща особистість може змінити я-концепцію іншої як у кращий, так і в гірший бік.

Тому емоційно-значущі стосунки – це найвищий рівень міжособистісних взаємовідносин, притаманний зазвичай відносинам між подружжям, які характеризуються високим проявом емоційності учасників, гострим відчуттям потреби спільного часопродовження, інтимністю, важливістю та низкою прямих взаємних впливів, які здійснюють люди один на одного та на я-концепцію партнера в процесі сумісної діяльності, спілкування, ведення спільного господарства. Важливою умовою є те, що емоційно-значущі стосунки залишаються такими і після їх умовного завершення.

Отже, в першу чергу – через невдалий минулий досвід, що приніс розчарування, через наявність емоційно-значущих стосунків у минулому, які умовно завершилися, через відсутність певних особистих рис не кожна особистість здатна будувати емоційно-значущі стосунки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л.С. Мышление и речь. Москва : Наука, 2010. 226 с.
2. Громов И, Мацкевич А, Семенов С. Западная социология. Санкт-Петербург, 1997.
3. Дружинин В.Н. Психология семьи. Питер : Издательский дом, 2005 г.
4. Эйдемиллер Э.Г. Психология и психотерапия семьи. Санкт-Петербург, 2000.
5. Кроник А.А., Кроник Е.А. Психология человеческих отношений. Дубна : Издательский центр «Феникс», Издательство «Когито-Центр», 2001. 224 с.
6. Коломинский Я.Л. Социальная психология взаимоотношений в малых группах. Учебное пособие для психологов, педагогов, социологов. Москва : АСТ, 2010. 446 с.
7. Малкина-Пых И.Г. Справочник практического психолога. Возрастные кризисы детства. Москва : Изд-во Эксмо, 2004.
8. Ничкало Н. Психологія для всіх і для кожного. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2009. № 6. С. 197–202.
9. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений. Киев : Лыбидь, 2002. 191 с.
10. Уайнхолд Б. К., Уайнхолд Дж. Б. Бегство от близости. Избавление ваших отношений от контрзависимости – другой стороны созависимости. Чита : Астра, 2013. 408 с.
11. Фрейд З. Влечения и их судьба. Москва, 2000.
12. Фромм Э. Искусство любить: Исследование природы любви / Пер. с англ. Москва : Педагогика, 2007. 160 с.: ил.

Х. Б. Цёмык. Психологические ресурсы личности в построении эмоционально-значимых отношений. – Статья.

Аннотация. В статье анализируется сущность понятия эмоционально-значимых отношений. Также освещаются тезисно социально-психологические ресурсы личности для построения эмоционально-значимых отношений, охарактеризована способность к эмоциональности как феномен. Указана важность наличия ценностных ориентаций как ресурса личности для построению эмоционально-значимых взаимоотношений.

Ключевые слова: эмоционально-значимые отношения, личность, эмоциональность, прошлый опыт, ценностные ориентации.

H. Tsomyk. Psychological resources of the person in construction of emotionally significant relations. – Article.

Summary. The article analyzes the essence of the concept of emotionally significant relationships. Also the thesis social and psychological resources of the person to construction of emotionally significant relations are covered and the ability to emotionality as the phenomenon is characterized. The importance of the presence of value orientations as an important resource of the individual to build emotionally significant relationships is indicated.

Key words: emotionally significant relationships, personality, emotionality, past experience, value orientations.